

CEVAPLI KİTAPÇIK

Soru	1	2	3	4	5	6	Toplam
Puan	14	24	11	12	15	24	100

6 açık uçlu / kısa cevaplı soru · 100 puan. Yanıtlarında istenen işlem, gerekçe ve kanıt göster.

Yazılı provasıdır. Okulunun seçtiği senaryoyu kontrol et.

1. Edebiyat ve psikoloji · 14 puan

Bu çalışma için yazılmış hikâye parçası:

Nehir, salona girmeden önce konuşmasının ilk cümlesini beşinci kez fısıldadı. “Unutursam herkes güler,” diye düşündü. Kapı açılınca avucundaki notu daha sıkı tuttu; yine de içeri girdi.

Bu parçanın edebiyat ile psikoloji ilişkisini nasıl örneklediğini iki metin ayrıntısıyla açıklayınız. Parçadan hareketle kişiye kesin bir ruhsal hastalık tanısı konulup konulamayacağını gerekçelendiriniz.

Örnek yanıt

Edebiyat, kişinin kaygı gibi iç yaşantılarını düşünce ve davranışlarla görünür kılar. Unutursa herkesin güleceğini düşünmesi ve notu sıkı tutması kaygıyı düşündürür. Ancak kısa bir kurgu parçası klinik değerlendirme sağlamaz; buradan kesin ruhsal hastalık tanısı konulamaz.

- Kişinin dış davranışı ile iç düşüncesini birlikte oku.
- Edebi insan tasviri ile klinik tanı iddiasını birbirinden ayır.

Dikkat: Sıradan bir konuşma kaygısından hastalık adı üretmek.

2. Teknoloji ve dil üzerine yazma · 24 puan

Kurgu gözlem: Bir sınıfın çevrim içi sohbetinde “yarın gelcem” yazılmış, aynı öğrencinin okul yönetimine gönderdiği iletide ise “Yarın geleceğim.” biçimi kullanılmıştır. Başka bir iletide yalnız bir emoji kullanıldığı için buluşma saatinin onaylanıp onaylanmadığı anlaşılmamıştır.

Bu gözlemlerden hareketle teknoloji ve sosyal medyanın dil kullanımını nasıl etkileyebileceğini 6-8 cümlelik bir görüş paragrafında değerlendiriniz. Bir kolaylığı, bir iletişim riskini ve bağlama uygun dil kullanımı için bir öneriyi somut örneklerle açıklayınız.

Örnek yanıt

Dijital iletişim, kısa sürede haberleşmemizi kolaylaştırır. Arkadaş grubunda kullanılan kısaltmalar yazma süresini azaltabilir. Ancak her kısaltma her okur için açık değildir. Yalnız emojiyle verilen bir cevap, buluşma saatinin kabul edildiğini kesin göstermeyebilir. Bu yüzden resmî iletelerde standart yazımı ve açık cümleleri tercih etmeliyiz. Arkadaşlarımızla konuşurken de tarih ve saat gibi önemli bilgileri sözcüklerle belirtmemiz yanlış anlamayı azaltır. Kullanım ortamına göre dilimizi düzenlemek, teknolojinin hızından yararlanırken anlaşılabilirliği korumamızı sağlar.

- Hızlı iletişim ile anlam açıklığını ayrı etkiler olarak düşün.
- Her iddiayı örneğe bağla; bütün dijital kullanımları tek bir yargıda genelleme.

Dikkat: Sosyal medya dili kesin bozar gibi kanıtsız ve sınırsız bir yargı kurmak.

3. Söz grubunun bağlamı · 11 puan

Bu çalışma için yazılmış hikâye parçası:

Kasabaya döndüğünde herkes eski dükkânın çoktan kapandığını söyledi. Derya yine de sokağın sonuna yürüdü. İndirilmiş kepengin önünde durunca yıllardır içinde taşıdığı umut söndü. Fakat kapıdaki küçük “Yeni adresimiz...” notu, yüreğine yeniden su serpti.

“Umut söndü” ve “yüreğine su serpti” sözlerinin bağlamdaki anlamlarını açıklayınız. İkinci sözün anlamını belirlemenizi sağlayan bilgiyi yazınız.

Örnek yanıt

Umut söndü, beklentisinin gerçekleşmeyeceğini düşünüp umudunu kaybetmesini anlatır. Yüreğine su serpti, rahatlamasını/yeniden umutlanmasını anlatır. Yeni adres notu dükkânın tamamen yok olmadığını düşündürerek bu rahatlamayı sağlar.

- Kepenk ile adres notunun kişide oluşturduğu iki duyguyu ayır.
- Sözleri gerçek ateş veya su eylemi gibi okumadan bağlama yerleştir.

Dikkat: Söndü fiilini gerçek yangınla açıklamak.

4. Anlatıcının bildikleri · 12 puan

Bu çalışma için yazılmış hikâye parçası:

Elif peronda durdu. Bavulunun sapını sıktı; kalmak istediğini kimseye söyleyemiyordu. Onun yanında bekleyen babası gülümsedi. Elif, babasının bu gülümsemeden sonra ne düşündüğünü merak etti. Babası ise kızının kendisine kızgın olduğunu sanıyor, bunu sormaktan çekiniyordu.

Anlatıcı kişilerin hangilerinin iç dünyasına ulaşmaktadır? İki kanıt gösteriniz. Bu bilgi alanına göre bakış açısını belirtip okurun durumu anlamasına bir katkısını açıklayınız.

Örnek yanıt

Anlatıcı hem Elif’in kalmak isteyip söyleyemediğini hem babasının kızının kendisine kızgın olduğunu sandığını bilir. Birden çok kişinin düşüncesine eriştiği için hâkim/ilahi bakış açısı vardır. Okur, Elif’in gerçek isteğini ve babasının ona ilişkin varsayımını birlikte görerek söylenmeyen düşünceleri karşılaştırabilir.

- Dışarıdan görülebilen davranış ile yalnız kişinin bilebileceği düşüncüyü ayır.
- Anlatıcının iki zihne de erişiminin okura verdiği üstün bilgiyi değerlendir.

Dikkat: Üçüncü kişi eki gördüğü her metne kanıtsız hâkim bakış açısı demek.

5. Değerlerin davranışa yansımaları · 15 puan

Bu çalışma için yazılmış hikâye parçası:

Köy okulunun çatısı fırtınada zarar görünce herkes gücü yettiğince bir şey getirdi. Kimi tahta, kimi sıcak yemek taşıdı. Onarımda çalışamayacak kadar yaşlı olan Hasan, çocukların kullanması için sakladığı kitapları verdi. Öğretmen, yardım edenlerin adlarını katkılarının büyüklüğüne göre sıralamak istemedi. “Bu çatıda herkesin payı var,” dedi.

Metinde öne çıkan iki değeri belirleyiniz. Her bir değeri bir davranışla ilişkilendiriniz. Öğretmenin katkıları büyüklüklerine göre sıralamamasının anlamını açıklayınız.

Örnek yanıt

Dayanışma ve emeğe/katkıya saygı öne çıkar. Farklı kişilerin tahta, yemek veya kitap getirmesi dayanışmayı gösterir. Öğretmenin katkıları büyüklüğüne göre sıralamaması, herkesin imkânına göre verdiği desteğin değerli olduğunu vurgular.

- Soyut değer adlarını gözlenebilir davranışlara bağla.
- Öğretmenin sözünün katkılar arasında kurduğu ilişkiyi yorumla.

Dikkat: Metinde bulunmayan tarihî savaş veya mitolojik kişi eklemek.

6. Anlamı koruyarak dil düzeltme · 24 puan

Hikâye taslağındaki cümleler:

“zeynep de eski defteri ankaraya götürdü mü”

“Kapak aşınmıştı ancak sayfalar sağlamdı.”

İlk cümleyi yazım ve noktalama kurallarına göre düzeltiniz. İkinci cümledeki “ancak” sözcüğünün kurduğu anlam ilişkisini açıklayıp aynı ilişkiyi başka bir bağlayıcıyla koruyarak cümleyi yeniden yazınız.

Örnek yanıt

“Zeynep de eski defteri Ankara’ya götürdü mü?”

Ancak, karşıtlık/beklentinin tersini gösterme ilişkisi kurar. “Kapak aşınmıştı fakat sayfalar sağlamdı.” biçimi aynı ilişkiyi korur.

- Özel adların yazımı ve soru biçimini düzelt.
- İkinci cümlede kapağın durumuna rağmen sayfaların farklı durumda olmasını ilişkilendir.

Dikkat: Ancak bu cümlede yalnız/sadece anlamında yorumlamak.